

משנה שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, אלא ימותו ויקברו בקדושתן?

ומתריצין: **אלא אימא**, המקדיש את הטריפה עושה קדושה למיתה, ותקבר ולא תיפדה.

ורבי אושעיא אומר: המקדיש את הטריפה אינו אלא כמקדיש עצים ואבנים בלבד, ולא חלה עליה קדושת דמים ולא קדושת הגוף, ונפדית אפילו לאכילת כלבים.

תא שמע⁽¹⁶⁸⁾, הגמרא מביאה את משנתנו להקשות על שמואל:

שנינו במשנתנו: **רבי אלעזר אומר**: הכלאים ויוצא דופן וטריפה וטומטום ואנדרוגינום לא קדושין ולא מקדישין —

ואמר שמואל: לא קדושין בתמורה ולא מקדישין לעשות תמורה —

ותניא, אמר רבי מאיר: **וכי מאחר שאין קדושין — מהיכן מקדישין? אלא, אי אתה מוצא אלא במקדש בהמה ואחר כך נטרפה —**

ומדייקין: **טעמא**⁽¹⁶⁹⁾ כל הטעם שהיא קדושה, משום דהקדיש אותה שלא היתה טריפה, ואחר כך נטרפה —

הא, אבל אם היתה טריפה מעיקרא — לא נחתא לה קדושת הגוף, אלא קדושת דמים בלבד, כדברי רבי אושעיא —

וקשה על שמואל הסובר שחלה עליה קדושת דמים?

ומתריצין: **אמר לך שמואל**: קא⁽¹⁷⁰⁾ סבר ז-ב רבי אלעזר, **כל היבא דלא חזיא לגופה**, כל בהמה שאינה ראויה ליקרב, לא נחתא לה קדושת הגוף. ואילו חכמים חולקים עליו⁽¹⁷¹⁾, וסוברים שחלה עליה קדושת הגוף, ושמואל סובר כמותם.

הגמרא מביאה משנה [לקמן ל ב] להקשות על שמואל.

תנן: כל הקדשים שנעשו טריפה, אחרי הקדשתם — אין פודין אותן, לפי שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים, אלא טעונין מיתה וקבורה בקדושתן.

ומדייקין: **טעמא**, כל הטעם שהן קדושין, הוא משום "שנעשו" טריפה אחרי היותן קדושין, הא, אבל אם היו טריפה מעיקרא, לפני הקדשתן — לא חלה עליהן קדושת הגוף כלל ופודין אותן —

הרי שלא חלה עליה קדושת הגוף, וקשה על שמואל?

ומתריצין⁽¹⁷²⁾: **דלמא**, יתכן לומר כי האי תנא סבר כדברי רבי אלעזר, **שכל היבא דלא חזי לגופה — לא נחתא ליה קדושת הגוף**. וחכמים חולקים עליו וסוברים שחלה עליה קדושת הגוף, ושמואל סובר כמותם.

הדרן עלך יש בקרבנות

172. גירסת ספרים ישנים [בשיטה מקובצת]: לא תשני "שנעשו" טריפה, אלא תני, צריך לשנות: שהיו טריפה, בשעת הקדשתם. ואיבעית אימא, לעולם דנעשו טריפה, ומני רבי אלעזר היא וכולהו.

168. גירסת רש"י, עיין בשיטה מקובצת ובהגהות הגר"א.

169. גירסת השיטה מקובצת.

170. גירסת רש"י והשיטה מקובצת.

171. דברי חכמים הם בתוספתא [פרק א הלכה ו].

פרק אלו קדשים

ומבארת הגמרא: **תנא דידן**, התנא של משנתנו, **שמעיה** [שמע] **לרבי אליעזר**, דאמר במשנה הבאה: **ולד שלמים לא יקרב שלמים**, אלא כונסו לכיפה, ומת, (2) וכפי שיבואר שם. ולפיכך, **אמר ליה תנא דידן: לא מיבעיא בולדן, ולא מודינא לך**, (3) שאינני מודה בו לדבריך אלא הרי הוא קרב שלמים, **אלא אפילו עד סוף העולם**, שאז יש לחשוש יותר לטעמך שלא יקרב שלמים [וכמו שיבואר להלן], (4) **בכל זאת, לא מודינא לך**, והנני סובר שלעולם הרי הם שלמים.

שנינו במשנתנו: הרי הן שלמים, וטעונון סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק.

ודנה הגמרא: **מנא הני מילי**, מנין נלמד דברים אלו?

דתנו רבנן: אמרה תורה בפרשת שלמים [ויקרא ג] "ואם זבח שלמים קרבנו, אם מן הבקר הוא מקריב, אם זכר אם נקבה, תמים יקריבנו לפני ה'".

וכיון שהמילה "בקר" כוללת גם זכר וגם נקבה, (5) הרי זה שהוסיפה התורה ואמרה

אחרי שהתבאר בפרק הקודם ענין ולד חטאת ותמורת חטאת, מבארת המשנה בפרק זה את דינם של הולדות והתמורות של שאר הקרבנות.

אלו קדשים שוולדותיהן ותמורותיהן — כיוצא בהן. שהולדות והתמורות שלהם, שוים בדינם ובקדושתם לקדשים עצמם: **ולד שלמים, ותמורתן**.

ולדן של שלמים או של (1) תמורת שלמים.

וכן וולד ולדן עד סוף כל העולם, הרי הן שלמים, לכל הלכות שלמים.

וטעונון סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק כשלמים.

גמרא:

הגמרא דנה בלשון המשנה: **כיון דתנא**, ששנה כבר התנא במשנה: **ולדן של שלמים**, וכן ולד ולדן, קרב שלמים כשלמים עצמם, אם כן, זה שחזר התנא והוסיף "**עד סוף כל העולם**" — **למה ליה?**

1. הרמב"ם בפירושו המשנה.

2. רש"י כאן ולקמן [יח א].

רבינו גרשום מפרש: לא יקרב שלמים אלא ירעה. ותמה הגרי"ז, הרי טעמו של רבי אליעזר הוא משום שמא יגדל מהם עדרים עדרים, ואם כן, מה התועלת ברעייתם, ועל כרחך צריך לכונסם לכיפה שימותו.

3. גירסת השיטה מקובצת.

4. תירוצו הגמרא הוא אליבא דרבי שמעון, וכפי שביארו רבי יהושע בן לוי. עיין שם.

5. וממה שהתורה לא קבעה בו "זכר" כמו בעולה [או "נקבה" כבחסאת] — ממילא שאפשר להביאם זכר או נקבה כפי רצונו. על פי רש"י בכורות [טו ב].

”אם זכר אם נקבה”, היא באה ללמד:

”זכר” — לרבות את הולד, שנולד מבהמה שהיא קרבן שלמים, שגם הוא יקרב שלמים.

ודנה הברייתא: למה לי לדרוש את דין הולד מיתור המילה ”זכר”?

והלא דין הוא, אפשר ללמוד את דינו מקל וחומר: ומה תמורה של שלמים, שאינה⁽⁶⁾ גידולי הקדש, בכל זאת היא קריבה, כמו שיבואר בהמשך הברייתא. ולד של שלמים, שהוא גידולי הקדש, אינו דין שיקרב!⁽⁷⁾

אך יש לפרוך: מה לתמורה, שהיא חמורה

יותר מולד שלמים, שכן נוהגת קדושת תמורה בכל הקדשים של יחיד, תאמר בולד, שאינו נוהג בכל הקדשים, שהרי עולה ואשם זכרים הם. ואם כן, אין לומר שולד של שלמים חמור מתמורת שלמים, אלא אדרבה, התמורה חמורה ממנו!

ועתה, הואיל⁽⁸⁾ וולד אינו נוהג בכל הקדשים, היה עולה על הדעת לומר שאינו קרב. הלכך, תלמוד לומר ”זכר”, לרבות את הולד.

ועוד דורשת הברייתא: מה שאמרה התורה ”נקבה”,⁽⁹⁾ בא לרבות את התמורה, שגם

6. גירסת התורת כהנים.

7. כתב השפת אמת: לכאורה משמע מדיון זה, שהיתה לחכמי הברייתא ידיעה מוקדמת מסברא שהולד קדוש, אלא שלימודם הוא לענין ההקרבה. כמו שכתבו תוס' [ד"ה נקבה] לגבי תמורה, שהיות וכתבה התורה בפרשת תמורה ”והיה הוא ותמורתו יהיה קודש”, ידעינן שהיא קדושה. וממה שנאמר ”נקבה” בפרשת שלמים אנו למדים שהיא קרבה. כי אם נאמר שאין לחכמים סברא מוקדמת שהולד קדוש, קשה, מה רצתה הברייתא ללמוד על ולד בלימוד של קל וחומר מתמורה? ומה ענין זה לזה, הלא התמורה קדושה, ואילו הולד אינו קדוש, ומאיזה טעם יתקדש? והסברא היא, מה שאמרה הברייתא ”ולד שגידולו הקדש”, שעצם גדילתו במעי הקדש, הוא הנותן לו קדושה. ולפי זה מחדש השפת אמת כי אפילו למאן דאמר [לעיל יא א] ”ולדות קדשים בהויתן הן קדושין”, והיינו בשעת לידתן, זה דוקא לגבי שתחול עליהן קדושת הגוף, אבל גם הוא סובר שאפילו במעי אמן יש על הולדות קדושה מסויימת מחמת היותן ”גידולי הקדש”. ויצטרכו פדיון, ככל

קדושת בדק הבית, אלא שסובר כי אין על הולדות קדושת הגוף עד ”הויתן”.

ומביא שם שהקשה לו חתנו הרה”ג הרי”מ שאם אפילו למאן דאמר ”בהויתן” חלה עליהן קדושה, על כל פנים קדושת בדק הבית אפילו בהיותן במעי אמן, אם כן, יהיה הדין שלא יוכלו להקדישן לקרבן אחר, ומוכיח שם שלמאן דאמר ”בהויתן” אפשר להקדישן לקרבן אחר במעי אמן.

ומתוך, שכל זה אמור לפי ההוה אמינא, שאינו קדוש ליקרב. אבל לפי מסקנת הברייתא, שלמדים מ”זכר” שהולד קדוש ליקרב, אכן אין לו קדושה כלל במעי אמו, כיון שעתיד להתקדש בהויתן אפילו להקרבה ויהיה ראוי למזבח, לא חלה עליו קדושת בדק הבית.

אבל הגרי”ז כתב, שדיון הברייתא על הולד הוא על עצם קדושתו, ועל הקרבתו.

8. לפי גירסת השיטה מקובצת והגר”א.

9. תמה הרב רבינו יוסף בתוס' [מובא בשיטה מקובצת]: הרי מה שאמרה התורה ”אם זכר אם נקבה” אינו מיותר שהרי הוצרך ללמוד ממנו

תמורת שלמים תיקרב. (10)

זכר לתמורה, ו"אם נקבה" לולד?

והבין אביי את דברי רב ספרא, שהוא דין על הדרשות מ"אם", לרבות ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין, ולכן, אמר ליה אביי: מסתברא לדרוש כן! כי ממקום שנתרבתה תמורת תמימין, ממה שאמרה תורה "נקבה", משם [דהיינו, מה"אם" הכתובה לצידה], מאותו מקום עצמו נתרבתה תמורת בעלי מומין. ומקום שנתרבה ולד תמימה, נתרבה ולד בעלת מום.

אמר ליה רב ספרא לאביי: מי קאמינא לך, האם אמרתי לך ליפוך הדרשה מ"אם" זכר ומ"אם" נקבה לגבי בעלי מומין?! אנא, כוליה קרא קאמינא! על כל אותה דרשה לגבי תמימין, "זכר" לרבות את הולד ו"נקבה" לרבות את התמורה, על דרשה זו אמרתי ודנתי: אימא, למה לא נדרוש להיפך, "זכר" לרבות את התמורה, ואילו "נקבה" לרבות את הולד? (12)

וממשיכה הברייתא: מדרשות אלו, אין לי ללמוד מהן, אלא ולד תמימין, (11) שהאם תמימה, ותמורת תמימין, שהבהמה שבה הומרה בהמת החולין היא תמימה.

ולד בעלי מומין, ותמורת בעלי מומין, מנין שגם הן קרבין [אף על פי שהבהמה אשר ממנה באה הקדושה אינה ראויה להקרבה]?

תלמוד לומר "אם זכר". שיכול היה הכתוב לומר "זכר ונקבה", ואמר "אם זכר", לרבות ולד בעלי מומין.

ומה שאמר הכתוב "אם נקבה", בא לרבות תמורת בעלי מומין.

עד כאן הברייתא.

אמר ליה רב ספרא לאביי: ואיפוך אנא! למה דרשנו כך, ולא נדרוש להיפך, ש"אם

10. המשך לשון הברייתא בתורת כהנים [מובאת בשיטה מקובצת]: והלא דין הוא! ומה ולד שאינו נוהג בכל הקדשים כשר ליקרב — תמורה שנוהגת בכל הקדשים אינו דין שתיכשר ליקרב? לא! אי אמרת בולד שגידולו הקדש — תאמר בתמורה שאינה גידולי הקדש?! הואיל ואינה גידולי הקדש לא תיכשר ליקרב! תלמוד לומר "נקבה" לרבות את התמורה.

11. גירסת השיטה מקובצת והגר"א.

12. הקשו המפרשים: מה הנפקא מינה אם דורשים ולד מ"זכר" ותמורה מ"נקבה" או

"זכר ודאי ונקבה ודאית" כדי למעט טומטום ואנדרוגינוס?

ועוד קשה: הרי אחרי שדרשנו "זכר" לרבות את הולד — אין המלה "נקבה" מיותרת לדרשה, והתורה צריכה לכתוב שאפשר להביא נקבה לשלמים, שאם לא כן, הוה אמינא ששלמים מובאים דוקא מזכרים?

ומתרץ, מפני שכבר כתבה התורה בצאן [כלומר: שלש פרשיות נאמרו בתורה בענין שלמים, בקר, צאן, ועז] "זכר או נקבה", לא הוצרכה התורה לכתוב לגבי בקר, כי מסתמא אין חילוק בין בקר לצאן. נמצא שכל הפסוק לגבי בקר מיותר לדרשה. ואינו צריך לא למעט טומטום ואנדרוגינוס ולא לרבות נקבה. ועיין תוס' בכורות מא ב ד"ה ואתי.

אמר ליה אביי לרב ספרא: ולד, לשון זכר משמע, לכן נתרבה מ"זכר". ואילו תמורה, לשון נקבה משמע. לכן נתרבתה מ"נקבה".

אמרה המשנה לקמן [יח ב]: המפריש נקבה לעולה [ונקבה הרי אינה ראויה לעולה] וילדה זכר, נחלקו בדבר חכמים ורבי אלעזר. חכמים סוברים שאותו הולד, אף על פי שהוא קדוש בקדושת אמו, לא יקרב הוא עצמו, אלא ירעה עד שיפול בו מום, ויפדה, ובדמיו יביאו עולה. ורבי אלעזר סובר שהוא עצמו יקרב עולה.

הלכך דנה הגמרא על ברייתא זו שריבתה קדושת שלמים על ולד שלמים שאמו בעלת מום, האם יש עליו קדושה לגמרי [יותר מאמו!] ויקרב שלמים. או, שירעה עד שיפול בו מום וימכר ובדמיו יביאו שלמים.

ודנה הגמרא: **למאי הלכתא**, לאיזה הלכה יש על ולד בעלת מום קדושת שלמים?

אמר שמואל: קדוש הוא לגמרי, ואפילו

ליקרב!

ודברי הברייתא הם **אליבא דרבי אלעזר**, (13) הסובר כן בולד עולת נקבה, שאף היא אינה ראויה להקרבה. ולמה הוצרך להשמיענו זאת?

דמחו דתימא, היה מקום לומר, **כי קאמר רבי אלעזר**, כמה אמר שהולד קדוש אפילו ליקרב, רק בעולה אמר כן, משום דעל כל פנים, **איכא שם עולה על אמו**. שאף על פי שאינה ראויה להקרבה, מכל מקום, לא פקעה ממנה קדושת עולה, שהרי יש אפשרות לנקבה להיות עולה, כגון עולת העוף, כמבואר לעיל [יד ב] "אין תמות וזכרות בעוף".

אבל הני וולדות, של בעלי מומין, שאין שום אפשרות של קדושת הקרבה על שלמים בעלי מומין [ואין קרבן שלמים בעופות], היה עולה על הדעת לומר, שאפילו לדברי רבי אלעזר **לא קרבי!**

איפכא?

ועיין בקרבן אהרן על התורת כהנים מה שתירץ.

והשפת אמת מבאר ששאלת רב ספרא היא על דיון הברייתא "והלא דין הוא", פירוש, הברייתא דנה, למה צריך קרא לרבות את הולד הלא אפשר ללמדו מקל וחומר. ולכאורה קשה [עייין שיטה מקובצת אות ו] אם, לפי דרך זו, כתבה התורה רק יתור אחד לדרשה — מנין לנו לדרוש תמורה ממנו, וללמוד ולד מקל-וחומר מתמורה, הלא אם באמת יש סברא ללמוד ולד יתור מתמורה מטעם היותו גידולי הקדש, ברור שהיינו למדים ולד מיתור האחד, ולא תמורה? וזוהי קושית רב ספרא: אימא "נקבה" להביא

את הולד, וממילא אין לימוד לתמורה כלל, וכל שכן שאין קל-וחומר, ולמה דנה הברייתא ללמוד ולד מתמורה?

וכן להיפך, אימא "זכר" להביא את התמורה? עד שתירץ לו אביי: מסתברא "זכר" להביא את הולד ו"נקבה" להביא את התמורה, מטעם המבואר בגמרא. ועיין בחידושי הגר"א [בסוף המסכת] המבאר בדרך אחרת.

13. התנא האומר "הוא עצמו יקרב עולה" הוא רבי אלעזר בן שמוע, שרבינו הקדוש למד לפניו. ואילו התנא האומר "ולד שלמים לא יקרב שלמים" הוא רבי אלעזר בן הורקנוס תלמיד רבי יוחנן בן זכאי שבימי החורבן. תוס' יום טוב

והאי תנא, של הברייתא הבאה, מייתי לה, להלכה זו שולדות ותמורות קדשים הן כיוצא בהן, מהכא, ממקרא זה:

אמרה תורה בפרשת הבאת קרבנות לבית המקדש [דברים יב] "רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך, תשא ובאת אל המקום אשר יבחר ה', ועשית עולותיך הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך, ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך, והבשר תאכל".

ודרשינן: מה שנאמר "רק קדשיך" — אלו תמורות, שחייב להביאן לבית הבחירה. (17) ומה שנאמר "אשר יהיו לך" — אלו הולדות. (18)

וממשיכה הברייתא: עוד נאמר שם "תשא,

הלכך, קמשמע לן, שלדעת רבי אלעזר בכל אופן קריבים הולדות בקדושת שלמים.

בר פדא אמר: מה שאמרה הברייתא, ולד (14) בעלי מומין הוא כשלמים, הוא לרעייה בלבד. ואין צריך להעמידה כרבי אלעזר, והיא נשנתה אליבא דרבא הכל, אפילו לחכמים. ועיקר חידוש הברייתא הוא שאינו חולין (15).

איתמר נמי, (16) וכן נחלקו בכך אמוראים אחרים:

רבא אמר: ליקרב, ואליבא דרבי אלעזר, כדברי שמואל.

ואילו רב פפא אמר: לרעייה, ואליבא דרבא הכל, כדברי בר פדא.

[משנה ג].

אמו, אבל הני וולדות ותמורות בעלי מומין, דאין שם שלמים על בעלי מומין, אימא דקסבר רבי אלעזר לא קרבי, קמשמע לן.

ולכאורה צריך ביאור שיטתו, כמבואר, הלא על עצם קדושת התמורה אין צריך לשום לימוד, ובודאי שהלימוד מ"אם" הוא על ההקרבה? ועיין בחידושי הגרי"ז.

15. כן כתב רש"י. ומסתמא כוונתו קדושת דמים בלבד.

16. גירסת השיטה מקובצת והצאן קדשים. והגר"א אינו גורס "נמי".

17. ואין לומר שהכוונה לקדשים ממש, שהרי נאמרו בתורה הרבה מקראות שקדשים קרבים בבית המקדש. על פי רש"י בכורות [יד ב].

18. ועליהן נאמר "אשר יהיו לך" לעתיד. על פי רש"י נזיר [כה א].

14. כן משמע מרש"י. והר"י בתוס' [מובא בשיטה מקובצת] מסופק בתמורת בעלי מומין, אם קרבה אי לא. דיש מקום לומר, דדוקא ולד בעלי מומין לא יקריבנו משום שיצא מגוף דחוי אבל תמורה קריבה, אפילו לבר פדא.

ועל דברים אלו כתבו התוס', דודאי שלגבי תמורה דרשינן ומריבין להקרבה ממש, דאי לרעייה בלבד — למה לי דרשה, הרי עצם תפיסת הקדושה מבעל מום כבר כתבה התורה "טוב ברע", ולכל הפחות נאמר לענין רעייה [עיין תוס' ד"ה נקבה].

והאחרונים מביאים דעת תלמיד הרשב"א [קדושין ז א] ושיטה מקובצת [בכורות טז א] שתמורת בעלי מום קרבה. ועיין בשיטה מקובצת אות יז.

אבל רבינו גרשום כתב: ליקרב, ואליבא דרבי אלעזר. דמהו דתימא כי קאמר רבי אלעזר הולד יקרב עולה, היכא דאיכא שם עולה על

ובאת אל המקום אשר יבחר ה'".

יכול יכניסנו, לולד או לתמורה, לבית הבחירה, וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו, ובכך יקיים "תשא ובאת אל המקום" [ויבואר לקמן]?

תלמוד לומר "ועשית עולותיך הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך". בדרך שאתה נוהג בעולה, אתה נוהג בתמורה.

ועוד נאמר שם "ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך, והבשר תאכל". ואיזה קרבן נאכל הבשר לבעלים? הוי אומר: זה שלמים. ללמדך, בדרך שאתה נוהג בשלמים, אתה נוהג בוולדי שלמים הנלמדים מ"אשר יהיו לך", ובתמורה הנלמדת מ"רק קדשיך" (19).

וממשיכא הברייתא: יכול אף (20) כל הקדשים כן, יקרבו ולדן ותמורתן?

תלמוד לומר "רק", וכל מקום שנאמר בתורה "אך" או "רק" הרי זה בא למעט, וכאן בא למעט שאר כל הקדשים [והגמרא תבאר ולד או תמורה של איזה קרבן בא למעט], אלו הם דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: אינו צריך למעט מ"רק". כי הרי הוא אומר בפרשת אשם [ויקרא ז (21)] "אשם הוא", ודרשינן, רק הוא, האשם, קרב, ואין תמורתו קריבה, ויבואר לקמן.

ודנה הגמרא בדברי הברייתא: אמר מר, "תשא ובאת". יכול יכניסנו לבית הבחירה, וימנע מהם מים ומזון כדי שימותו?

ויש לשאול: ומנא תיתי, ולמה עלה על דעתך לומר כן, והוצרכת לימוד שאינו כן?

הא כיון דגמירי הלכה למשה מסיני כי חמש חטאות מתות, ובכללם ולד חטאת ותמורת חטאת, הרי אפשר לדעת כי הנך, ולד שלמים ותמורת שלמים, אינם מתים, אלא מקרב קרבי, ולמה הוצרך לדרשה זו?

ומתריצין: מהו דתימא, היה עולה על הדעת לומר כי חמש חטאות מתות בכל מקום שהוא, ואילו הנך, ולד שלמים ותמורת שלמים, ימותו בבית הבחירה, ובכך יקיים "תשא ובאת" (22). הלכך, קמישמע לן הברייתא, שילפינן מסיפא דקרא "ועשית עולותיך וגומר", שדינם להקרבה.

אמר מר, עוד אמרה הברייתא: יכול אף כל

להעלותם? הלא יכול להמיתם במקומם כמו בירושלים?

ומתריץ, שלכך צריך להעלותם, כי אם ימיתם במקומם יבוא לטעות ולומר דלאו קדשים נינהו, מאחר שמניחם למות, שיהיה סבור, אם קדשים הם למה יפסידו ההקדש להניחם למות? ויהיה סבור דחולין נינהו ודולדות קדשים לאו קדשים נינהו, ויבוא להשתמש בהם לגזוז ולעבוד וימעלו בהם. הלכך צוה הכתוב להעלותם לירושלים, כדי שידעו הכל שקדשים הם, וימנעו

19. בעולה לא יתכן לדרוש בולד, דאין עולה באה זכר, ואילו בשלמים יתכן לדרוש גם על ולד. רש"י פסחים [עג א].

20. גירסת רש"י.

21. על פי השיטה מקובצת והם דברי תוס' במנחות [שם].

22. הקשה רבינו פרץ [נזיר שם]: למה צריך

הקדשים כן? תלמוד לומר "רק קדשיך".

ודנה הגמרא: **ולד דמאן**, ולד של איזה קרבן נתמעט מהקרבה מ"רק"?

אי ולד דעולה,⁽²³⁾ הרי זה לא יתכן! כיון דעולה, **זכר הוא, ולא בר אולדוי**, ואין לו ולד. ואילו תמורת עולה, ודאי לא נתמעטה, והיא קרבה, כמו שאמרה הברייתא עצמה "כדרך שאתה נוהג בעולה, אתה נוהג בתמורה".

ואי ולד חטאת הבאה נקיבה או תמורה דחטאת, קשה, למה צריך מייעוט? הרי **גמירי לה** מהלכה למשה מסיני דלמיתה **אזלי**.⁽²⁴⁾

י"ח-א **אי תמורה דאשם**,⁽²⁵⁾ קשה, הלא **גמירי לה**

הלכה למשה מסיני דלרעייה **אזלא**, דקיימא לן, הלכה למשה מסיני, **"כל שבחטאת מתה, באשם רועה"**.⁽²⁶⁾ ולמה הוצרך למעט אותן מ"רק"?

ואם כן, ולד ותמורה של איזה קרבן נתמעט מהקרבה?

ומתרצינן: **לעולם, בולד או תמורה של חטאת**. ומה שהקשית הרי דבר זה מהלכה למשה מסיני ידעינן שהן מתות, אינה קושיא! כי, **והילכתא גמירי לה, למיתה**. ואילו **קרא "רק קדשיך"**, בא למעוטי להקרבה, שלא יקריבו אותן.

ותמהה הגמרא על התירוץ הזה: **והרי הא בהא (27) תליא!** כלומר, **כיון דלמיתה אזלא — ממילא לא קרבה!**⁽²⁸⁾

הגמרא הוא בולד קשה: הלא אשם גם הוא זכר הוא?

התוס' מתרצים: אין הכי נמי, הגמרא היתה יכולה לומר כן, אלא שניחא לה למיפרך ממילתא אחריתי [פירוש: מדבר חדש "כל שבחטאת מתה באשם רועה"].

ורבינו גרשום גורס, וכן מביא השיטה מקובצת בשם כל הספרים הישנים: **ולד תמורת אשם**.

26. עד שיפול בו מום וימכר ויפלו דמיו לעולת קיץ המזבח, הבשר למזבח והעור לכהנים, ומבואר לקמן [כג ב.]. רש"י פסחים [שם].

27. גירסת הצאן קדשים.

28. ומבארים תוס' [בשיטה מקובצת]: התרצן סבר שההלכה היא למצוה מן המובחר, אבל אם רוצה יכול להקריבן, ובא הכתוב לומר שלא

מהם תשמיש וגיזה ועבודה, ולא ימעלו בהם... דיש לחלק בין חטאת לעולה ושלמים, מפני שבחטאת שקדושתן חמורה שבאין לכפר — אם ימותו במקומן לא אתי לזלזולי בהו ולומר דמה דהם מתים ואינן קריבין הוי משום חסרון קדושה, אבל בעולה ושלמים הוה אתי לזלזולי בהו ולומר שמפני שאין בהם קדושה אינן קריבין. ולכך צוה הכתוב להעלותם לבית הבחירה. [כלומר: כך היתה ה"הוה אמינא"].

23. מבואר על פי רש"י כתב יד [מובא בשיטה מקובצת אות לג]. ועיין בתוס' המפרשים בדרך אחרת.

24. גירסת השיטה מקובצת.

25. לדעת רש"י קושית הגמרא היא מתמורה בלבד שהרי אשם זכר הוא. אבל לדעת התוס' והראשונים הסוברים שדיון